

Інтеграційні та дезінтеграційні відносини в ЄС та Україна

Проф., д.е.н. Шнирков О.І., координатор Центру
досконалості Жана Моне

Київського національного університету ім. Тараса
Шевченка

За підтримки програми Еразмус+ Європейського Союзу в межах проекту Центру досконалості Жана Моне №611625-EPP-1-2019-1-UA-EPPJMO-CoE «Поглиблений розвиток європейських студій в Україні: міждисциплінарний підхід».

Підтримка Європейською Комісією створення цієї публікації не передбачає підтримку її змісту, який відображає думку тільки авторів, і Комісія не може нести відповідальність за будь-яке використання інформації, яка тут міститься.

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union within the Jean Monnet Centre of Excellence Project № 611625-EPP-1-2019-1-UA-EPPJMO-CoE “Advancing European Studies in Ukraine: Interdisciplinary Approach”.

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

Основні форми міжнародної економічної інтеграції та дезінтеграції ()

- Преференційний режим
- Зона вільної торгівлі (всеохоплююча, поглиблена, ВПЗВТ)
- Митний союз
- Спільний ринок
- Єдиний внутрішній ринок
- Економічний союз (валютний, банківський, цифровий, фіскальний ...)
- Повна інтеграція
- 01/2021 СОТ - 334 діючі РТУ, 201 не діючі РТУ (635)

Чинники міжнародної економічної дезінтеграції (конфлікт економічних інтересів)

- **зміна моделі соціально-економічного та/або політичного розвитку країн;**
- **структурне пристосування;**
- **глибока економічна криза;**
- **критична асинхронність та асиметрія економічних, соціальних, політичних, безпекових та ін. ефектів інтеграції.**

Співвідношення процесів “Міжнародна економічна інтеграція” та “Міжнародна економічна дезінтеграція”

1. Міжнародна економічна інтеграція – **основний** (визначальний) економічний процес розвитку суспільного (міжнародного) поділу праці.
2. Міжнародна економічна дезінтеграція:
 - а) **форма** прояву міжнародної економічної інтеграції;
 - б) **передумова** ;
 - в) **фактор** розвитку МЕІ;
 - г) **наслідок** МЕІ;
 - д) **заперечення** МЕІ (**дихотомія**);
3. Основні риси взаємодії:
 - а) **одночасно**;
 - б) **багатосторонній** процес (політика, економіка, соціальні відносини і т.п.);
 - в) **процес** та становище;
 - г) **паралельний** та **взаємопідтримуючий** розвиток.

Меморандум Д.Кемерона (2015р.)

- Реформування ЄС (ВБ поза рухом до європейської **наддержави**, відмова від небажаних директив ЄС, перегляд правил прийняття рішень в ЄС)
- **Міграційна** реформа (проти пільг мігрантам з ЄС)
- Захист доступу ВБ до ринку ЄС (ЄС - **мультивалютний союз**)
- Підвищення **конкурентоздатності Європи** (умови підтримки країн-членів у кризі)

Потенційна динаміка рівнів дезінтеграції за умов виходу з розвинених форм інтеграційних процесів (для ЄС - Великобританія)

1. 1.1 Європейський економічний простір (Норвегія та ін.).
1.2. ЄЕП + митний союз.
2. Преференційні моделі.
 - 2.1. Митний союз (Туреччина).
 - 2.2. Угоди зі стабілізації та асоціації (Сербія та ін.).
 - 2.3 Всеохоплююча та поглиблена зона вільної торгівлі (Україна та ін.)(ВПЗВТ).
 - 2.4. Всеохоплююча зона вільної торгівлі з Великобританією(ВЗВТ).
 - 2.5. Всеохоплююча зона вільної торгівлі з Канадою.
 - 2.6. Стратегічне партнерство з ВЗВТ.
 - 2.7. Стратегічне партнерство з ЗВТ (Республіка Корея та ін.)
 - 2.8. Класична ЗВТ.
 - 2.10. Стратегічне партнерство без ЗВТ (КНР).
 - 2.11. Угоди з партнерства та співробітництва (Казахстан та ін.).
3. СОТ.
 - 3.1. СОТ + регуляторна кооперація.
4. Специфічна модель для країни.

Брексіт: форма економічної інтеграції та дезінтеграції між ЄС та Великобританією

(2020р.)

- **ВВП ВБ з 123 млрд. дол. (1970) до 2827 млрд. дол. (2019) (23 рази)**
- **ЗВТ без мита та квот (митні процедури +4-8% витрат, -4% ВВП за 15 років)**
- **Рибальство (5 років квоти, для ВБ з 25% до 2/3)**
- **Спеціальні правила (у т.ч. ЄС) експорту-імпорту для П.Ірландії (ПДВ, “СЕ”, оцінка відповідності, безперешкодний доступ ...) – спеціальна регуляторна зона острова**
- **Сприяння у сфері послуг, національний режим та РНС, винятки**
- **Вільний рух капіталів**
- **Власні системи економічних політик, підтримка високих стандартів («level playing field»), (часті порушення - вихід з Угоди)**
- **Міграція робочої сили за певних умов (контракт, запрошення, З.П.)**
- **Захист прав ІВ на основі СОТ та ВОІВ**
- **Розв’язання спорів за міжнародним правом, без Європейського Суду**

ВНУТРІШНЯ ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ УЧАСТІ КРАЇН-ЧЛЕНІВ ЄС У ПРОЦЕСАХ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

- ЄС має **13 градацій** умов участі в Союзі для членів ЄС та країн-кандидатів – **диференційна інтеграція**: Єврозона; Угода щодо стабілізації, координації та управління; Банківський союз; Шенгенська зона; Правила державної допомоги для східних земель ФРН після об'єднання Німеччини; Тимчасовий механізм розселення біженців у 2015р.; Угода про Брексіт на перехідний період; Угоди зі стабілізації та асоціації та ін.,
- у **2017р.** у Білій книзі Європейської Комісії пропонується **п'ять моделей** подальшої інтеграції в ЄС за принципами "**Продовжувати так, як є**", "**Нічого, крім єдиного ринку**", "**Ті, хто хочуть більше, роблять більше**", "**Робити менше, але більш ефективно**", "**Робити значно більше разом**" (Conference on the Future of Europe, 9 May 2021-?).

“Відкрита стратегічна економічна автономія ЄС”

(2018-21pp.)

- - **стійкість** економік країн ЄС (зменшення існуючих залежностей, асиметрій, розширення економічних можливостей, певна самодостатність, захист інтересів та цінностей ЄС, протидія вторинним санкціям)
- - розбудова стратегічних **європейських мереж** доданої вартості (до 70% експорту країн ЄС на взаємну торгівлю) (енергосектор, технології, охорона здоров'я, інтелектуальна власність, цифрова економіка та ін.)
- - роль **євро**
- - **фармацевтична** автономія (COVID-19)
- - план дій щодо **критичної** сировини (30 видів сировини)
- - посилений механізм розгляду (**скринінг**) прямих іноземних інвестицій (у т.ч. субсидій)
- - прикордонний **вуглецевий** податковий механізм, Зелена угода ЄС
- - **реформа СОТ**
- - Європейський економічний **суверенітет**
- - “**Ширша Європа** - 40 країн (мін. ЗВТ)” – без РФ

Інтеграційні процеси в ЄС та Україна

- 1. Інтеграція в ЄС – найбільш **ефективна та конкурентна** з можливих форма участі України на сучасному етапі у міжнародному поділі праці (інтеграція в ЄС, інтеграція в ЄврАзЕС, позаінтеграційний розвиток).
- 2. Участь українських виробників в **європейських мережах доданої вартості** в умовах розвитку Стратегічної економічної автономії ЄС (регіональні центри тяжіння світової економіки з високим ступенем самодостатності – США, ЄС, КНР).
- 3. Формування **«level playing field»** ЄС в Україні (реалізація Угоди про асоціацію, судова реформа, боротьба з корупцією, забезпечення безпеки у протистоянні з РФ).
- 4. Можливості **диференціації** економічної інтеграції України з (в) ЄС. (горизонтальні та вертикальні пріоритети - галузі, сфери та регуляторна кооперація).
- 5. Роль **регіонів** (Парламент Валлонії (СЕТА 2016р.), спеціальна регуляторна зона П.Ірландії (Брексіт), Каталонія - ОРДЛО, Крим).

Євроінтеграційні стратегії України в умовах реалізації Угоди про асоціацію з ЄС.

	Мета	Інструменти	Інституції
УА (помірна)	-оновлення, -модернізація	-адаптація до змін у правилах ЄС відповідно до ст. 463.3, -зміни у додатках УА (енергододаток, квоти і т. ін.) ,- забезпечення безпекових гарантій	-Рада асоціації, -Нова угода про асоціацію
УА+ (активна)	-розширення, -доповнення, -нові формати	- цифровий союз, Шенгенська угода, Угода АСАА, Авіаугода, Енергоспівтовариство, спільний митний контроль, Європейська зелена угода, ЕБРР, ЕІБ, COSME, зона платежів в євро, фінансова допомога ЄС та країн-членів, протидія пандеміям і т.п., Регіональна конвенція про панєвросередземноморські преференційні правила походження (до100 пропозицій), - забезпечення безпекових гарантій	-План дій, -Спільні декларації, -Нова стратегія для асоціації, -Формат СЕП, -Асоціація для країни-кандидата,
УА +- (гібридна)	поєднання з іншими форматами міжнародної інтеграції для окремих територій України	- спеціальні режими міжнародного руху факторів виробництва	Вільна економічна зона
УА- (дезінтеграційна) - ?	-гальмування, -регресія -відмова	-відмова від оновлення та модернізації, -приняття та застосування правил всупереч ПВЗВТ, -невиконання положень ПВЗВТ - відмова від Нової угоди про асоціацію	-Рішення законодавчих та судових інституцій України, які унеможливають поглиблення євроінтеграції, -відмова від асоціації та відсутність нового інтеграційного формату

Дякую за увагу!